

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 21.2.2007
KOM(2007) 62 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Højere kvalitet og produktivitet i arbejdet:
en fællesskabsstrategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2007-2012**

{SEK(2007) 214}
{SEK(2007) 215}
{SEK(2007) 216}

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET, EUROPA-PARLAMENTET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**Højere kvalitet og produktivitet i arbejdet:
en fællesskabsstrategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2007-2012**

(EØS-relevant tekst)

1. INDLEDNING

Med denne meddelelse foreslår Kommissionen en strategi til fremme af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen i EU for perioden 2007-2012. Sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen udgør i dag et af de stærkest regulerede og vigtigste områder inden for rammerne af EU's social-, beskæftigelses- og arbejdsmarkedspolitik¹. Vedtagelsen og den mere konkrete anvendelse – i de seneste årtier – af en lang række fællesskabsbestemmelser har bidraget til at forbedre arbejdsvilkårene i EU's medlemsstater og til et betydeligt fald i antallet af arbejdsulykker og erhvervssygdomme.

Med henblik på at relancere arbejdsmiljøpolitikken fastlagde Europa-Kommissionen i 2002 en ny fællesskabsstrategi for perioden 2002–2006. Strategien var baseret på en samlet tilgang til trivsel på arbejdspladsen under hensyntagen til ændringerne i arbejdslivet og fremvæksten af nye risikofaktorer, navnlig af psykosocial karakter.

I rapporten om evalueringen af fællesskabsstrategien for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2002–2006² konkluderes det, at strategien har relanceret medlemsstaternes forebyggelsespolitikker, fremlagt sammenhængende og overbevisende argumenter for et partnerskab med henblik på at nå de fælles målsætninger og forpligtet de involverede parter i arbejdet med forebyggelse til at tænke strategisk for at nå målsætningerne. Desuden har strategien bidraget til at gøre offentligheden mere opmærksom på betydningen af arbejdsmiljø ved at inddrage målsætningerne som en integreret del af kvalitetsstyringen og som afgørende elementer for de økonomiske resultater og konkurrenceevnen.

Inden for rammerne af Lissabon-strategien har medlemsstaterne anerkendt, at kvalitetssikring og produktivitet i arbejdet i høj grad kan bidrage til at fremme den økonomiske vækst og beskæftigelsen. Manglen på effektiv beskyttelse af arbejdsmiljøet kan nemlig føre til et fravær, der skyldes arbejdsulykker og erhvervssygdomme, og til erhvervsbetinget, vedvarende uarbejdsdygtighed, hvilket har en ikke ubetydelig menneskelig dimension og samtidig en voldsom negativ indvirkning på økonomien. Disse enorme økonomiske omkostninger forbundet med arbejdsmiljø påvirker den økonomiske vækst og de europæiske virksomheders konkurrenceevne. Desuden finansieres en stor del af omkostningerne via de sociale sikringsordninger og de offentlige finanser.

I 2001 vedtog Det Europæiske Råd i Stockholm at fastsætte et EU-mål for forøgelsen af den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens i EU blandt ældre kvinder og mænd (55-64-årige) til

¹ Politikken er baseret på EF-traktatens artikel 137.

² Rapport om evalueringen af fællesskabsstrategien for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen 2002-2006 (SEK(2007) 214).

50 % senest i 2010. I Barcelona 2002 konkluderede Det Europæiske Råd, at "man bør søge gradvis at øge den faktiske gennemsnitlige alder for, hvornår folk ophører med at arbejde i EU, med omkring fem år inden udgangen af 2010". Moderne arbejdstilrettelæggelse og arbejdsmiljø kan i høj grad bidrage hertil ved at sikre trivsel på arbejdspladsen, forbedre den enkeltes arbejdsevne og ved at forhindre tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

For at forbedre mænds og kvinders beskæftigelsesevne og kvaliteten i arbejdslivet må der gøres fremskridt på ligestillingsområdet. Ulighed både i og uden for arbejdslivet kan påvirke kvinders arbejdsmiljø³ og dermed deres produktivitet. Specifikke spørgsmål vedrørende mænds arbejdsmiljø kræver dog også opmærksomhed.

Medlemsstaternes og EU's politikker bør bidrage til at skabe et arbejdsmiljø og bedriftssundhedstjenester, der giver arbejdstagerne mulighed for at deltage fuldt ud og produktivt i arbejdslivet indtil pensionsalderen. Målet bør være en situation, hvor arbejdet styrker den enkeltes sundhed og trivsel, og hvor adgangen til arbejdsmarkedet og jobsikkerhed forbedrer befolkningens sundhed overordnet set. I den forbindelse er det vigtigt at fremhæve det bidrag, et godt arbejdsmiljø kan yde for folkesundheden generelt. Arbejdspladsen er i særdeleshed et velegnet sted for aktiviteter vedrørende sundhedsfremmende og risikoforebyggende aktiviteter.

Der blev i den periode, som fællesskabsstrategien 2002–2006 dækkede, noteret et betydeligt fald i antallet af arbejdsulykker. Den nye strategi for perioden 2007–2012 vil gå længere endnu og nedbringe antallet af arbejdsulykker med 25 % inden udgangen af 2012 i samtlige 27 EU-medlemsstater. Dette skal ske ved at forbedre arbejdstagernes sikkerhed og sundhed, hvormed der skabes et betydeligt bidrag til strategien for vækst og beskæftigelse.

2. DE VIGTIGSTE UDFORDRINGER FOR SUNDHED OG SIKKERHED PÅ ARBEJDSPLADSEN

Den nyskabende tilgang i fællesskabsstrategien 2002–2006 bærer i dag frugt. Medlemsstaterne har gjort reelle fremskridt med udarbejdelsen af mere målrettede nationale strategier og handlingsprogrammer. I perioden 2000–2004 (som er de nyeste tal, der foreligger) faldt antallet af dødelige arbejdsulykker i EU-15 med 17 %, og antallet af arbejdsulykker, der medførte et fravær på over 3 dage, faldt med 20 %⁴. Det forventes, at denne positive tendens bekræftes, når de nyeste tal foreligger.

Til trods for disse fremskridt viser de seneste resultater af den fjerde europæiske undersøgelse af arbejdsvilkårene, at mange europæiske arbejdstageres stadig mener, at deres arbejde er en trussel for deres sundhed eller sikkerhed:

- henved 28 % af de europæiske arbejdstagere hævder, at de lider af helbredsproblemer, som ikke står i forbindelse med ulykker, men som (kan) skyldes arbejdet eller (kan) forværres af deres nuværende eller tidligere arbejde

- i gennemsnit mener 35 % af arbejdstagerne, at deres arbejde er udgør en risiko for deres helbred.

³ "Gender issues in safety and health at work". Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur, 2003.

⁴ SEK(2007) 214.

Derudover er faldet i antallet af erhvervsrisici ikke ensartet:

- Visse kategorier af arbejdstagere er meget mere udsatte for erhvervsrisici (unge arbejdstagere, arbejdstagere med løse ansættelsesforhold, ældre og vandrende arbejdstagere).
- Visse kategorier af virksomheder er mere sårbare (små og mellemstore virksomheder har især færre ressourcer til at iværksætte komplekse systemer til at beskytte arbejdstagerne, selvom nogle af dem har tendens til at være mere udsatte for den negative indvirkning, der følger af problemer med arbejdsmiljø).
- Visse sektorer er stadig særdeles farlige (bygge- og anlægsarbejde, landbrug, fiskeri, transport, sundhed, socialsektoren).

En række udfordringer for sundhed og sikkerhed, som allerede blev nævnt i den foregående periode, får stadig større betydning: Det drejer sig om:

- den demografiske udvikling og den erhvervsaktive befolknings aldring
- de nye tendenser på arbejdsmarkedet, såsom udviklingen i antallet af selvstændige, outsourcing og øget beskæftigelse i små og mellemstore virksomheder
- de nye, øgede migrationsstrømme med retning mod Europa.

Desuden kommer stadig flere kvinder i arbejde, hvilket ofte ledsages af kønsopdeling på arbejdspladsen. Der må derfor tages bedre hensyn til de sundheds- og sikkerhedsaspekter, der særlig berører kvinder.

Der er en stigende forekomst af visse typer erhvervsygdomme (muskel- og knoglelidelser, infektioner og lidelser som følge af psykologisk pres). De erhvervsbetingede risici ændres i takt med nyskabelserne, udviklingen i antallet af nye risikofaktorer (vold på arbejdspladsen, herunder sexchikane og psykisk chikane, afhængighed) og ændringer på arbejdsmønstrene (mere opsplittet arbejdsliv). Det er derfor nødvendigt at få et bedre kendskab til fænomenet via specialiseret forskning, således at man kan træffe effektive forebyggende foranstaltninger. Endelig varierer den konkrete gennemførelse af fællesskabslovgivningen mærkbart medlemsstaterne imellem.

Derfor må indsatsen for at fremme arbejdsmiljøet fortsættes og intensiveres i de kommende fem år.

3. MÅLSÆTNINGER FOR FÆLLESSKABSSTRATEGIEN 2007-2012

Den primære målsætning for fællesskabsstrategien i perioden 2007–2012 er et vedvarende, langsigtet og ensartet fald i antallet af arbejdsulykker og erhvervsygdomme. Kommissionen mener, at et fald på 25 % pr. 100 000 arbejdstagere i antallet af arbejdsulykker og erhvervsygdomme i alle 27 EU-medlemsstater bør være det generelle mål for denne periode.

For at nå denne ambitiøse målsætning foreslås der følgende hovedredskaber:

- sikre en korrekt gennemførelse af fællesskabslovgivningen (jf. punkt 4.1, 4.2)

- støtte de små og mellemstore virksomheder i forbindelse med gennemførelsen af den gældende lovgivning (jf. punkt 4.1)
- tilpasse de retlige rammer til udviklingen i arbejdslivet og forenkle dem især med henblik på små og mellemstore virksomheder (jf. punkt 4.3)
- fremme udviklingen og gennemførelsen af nationale strategier (jf. punkt 5)
- fremme adfærdsændringer blandt arbejdstagerne og opfordre arbejdsgiverne til en positiv holdning til sundhed (jf. punkt 6)
- udforme metoder til identifikation og evaluering af nye potentielle risici (jf. punkt 7)
- forbedre opfølgningen af fremskridt (jf. punkt 8)
- fremme sundhed og sikkerhed internationalt (jf. punkt 9).

4. MODERNE OG EFFEKTIVE RETLIGE RAMMER

4.1. Bedre gennemførelse af fællesskabslovgivningen

En effektiv gennemførelse af EU-retten er en forudsætning for at beskytte arbejdstagernes liv og sundhed og samtidig sikre, at alle virksomheder, der er aktive på det indre marked i EU, stilles lige.

I 2004 vedtog Kommissionen en rapport om den praktiske gennemførelse af bestemmelserne i rammedirektiv 89/391/EØF og de dertil hørende fem særdirektiver⁵. De vigtigste konklusioner bekræfter direktivernes positive virkning på beskyttelsen i medlemsstaterne. Der påpeges dog i rapporten en række store svagheder i anvendelsen af fællesskabslovgivningen især i sektorer, der anses for risikosektorer, og for de mest udsatte kategorier af arbejdstagere (unge, arbejdstagere på tidsbegrænsede kontrakter og lavtuddannede), især i små og mellemstore virksomheder og i den offentlige sektor.

En bedre overholdelse af fællesskabslovgivningen vil ligeledes bidrage effektivt til et fald i antallet af arbejdsulykker og erhvervssygdomme. Alle aktører må yde en ekstra indsats både i medlemsstaterne og på EU-niveau, hvis dette mål skal nås.

Kommissionen vil i sin egenskab af traktaternes vogter sikre, at fællesskabsdirektiverne gennemføres effektivt i medlemsstaterne. Kommissionen vil i den henseende bistå medlemsstaterne, men vil dog samtidig udvise konstant årvågenhed, og eventuelt indlede en række overtrædelsesprocedurer, hvilket allerede er sket tidligere.

Medlemsstaterne skal sikre, at fællesskabslovgivningen får fuld virkning. I den forbindelse optager arbejdsmiljøet i de europæiske virksomheder stadig Kommissionen. Der skal tages bedre hensyn til de små og mellemstore virksomheders særlige forhold og behov, især hvad angår risikovurdering, arbejdstagernes deltagelse i uddannelser, og til forholdene i traditionelle højrisikosektorer som f.eks. landbruget, bygge- og transportsektoren.

⁵ KOM(2004) 62 af 5.2.2004.

De nationale strategier bør derfor som prioritet tage sigte på gennemførelsen af en række instrumenter, der skal sikre en større overholdelse af lovgivningen navnlig i de små og mellemstore virksomheder i højrisikosektorer:

- udbredelse af god praksis på lokalt niveau
- uddannelse af ledere og medarbejdere
- udformning af enkle redskaber, der skal fremme risikovurdering
- formidling af letforståelige og letanvendelige oplysninger og retningslinjer
- bedre formidling af informationer og bedre adgang til rådgivning
- adgang til eksterne forebyggelsestjenester på højt niveau og af høj kvalitet til en rimelig pris
- anvendelse af arbejdstilsynet til formidling af en bedre overholdelse af lovgivningen i små og mellemstore virksomheder, først ved hjælp af uddannelse, overtalelse og incitamenter, og derefter om nødvendigt tvangsforanstaltninger
- anvendelse af økonomiske incitamenter på EU-niveau (f.eks. via strukturfondene) og i medlemsstaterne navnlig til mikrovirksomheder og små virksomheder.

Kommissionen vil med det nye Progress-program og i samarbejde med Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed, Hygiejne og Sundhedsbeskyttelse på Arbejdspladsen (Det Rådgivende Udvalg) fortsat opstille praktiske retningslinjer for korrekt anvendelse af direktiverne 92/57/EØF (midlertidige eller mobile byggepladser)⁶, 2004/40/EF (elektromagnetiske felter)⁷ og 2006/25/EF (optisk stråling)⁸. Disse retningslinjer vil evt. også tage hensyn til Det Videnskabelige Udvalgs udtalelse om nye sundhedsrisici.

Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur (Arbejdsmiljøagenturet) vil yderligere målrette sin indsats med oplysning, fremme og udbredelse af god praksis i højrisikosektorer og i små og mellemstore virksomheder.

Det Rådgivende Udvalg vil fortsat identificere områder, hvor der er behov for retningslinjer om god praksis, og samtidig gøre dem lettere at forstå for de små og mellemstore virksomheder.

Erfaringerne viser, at der er store problemer med anvendelse af sundheds- og sikkerhedslovgivningen i forbindelse med underentrepriser, hvor de enkelte arbejdsgivere har tendens til at begrænse den forebyggende indsats til sine egne medarbejdere. Disse situationer, som bliver stadig hyppigere, kræver særlig opmærksomhed i medlemsstaterne og på fællesskabsniveau.

⁶ EFT L 245 af 26.8.1992, s. 6.

⁷ EUT L 159 af 30.4.2004, s. 1.

⁸ EUT L 114 af 27.4.2006, s. 38.

Kommissionen vil i samarbejde med Det Rådgivende Udvalg undersøge vilkårene for samarbejde mellem arbejdsgivere, når der på en og samme arbejdsplads findes flere niveauer af underentrepriser; de vil endvidere undersøge, om der er behov for at afgive anbefalinger herom.

Gennemførelsen af artikel 7 i rammedirektiv 89/391/EØF har vist, at der er store forskelle med hensyn til kvalitet, dækning og adgang til forebyggelsestjenester. En af årsagerne hertil kan være, at medlemsstaterne ikke anvender de samme definitioner af beføjelser og færdigheder, samt at forebyggelsesaktiviteter outsources i overdreven grad.

Efter at have vurderet forholdene på EU-niveau vil Kommissionen undersøge, om det er nødvendigt at vedtage en henstilling til medlemsstaterne om at træffe foranstaltninger, der fremmer adgangen til forebyggelsestjenester af kvalitet, hvis der ikke i virksomheden findes sådanne kompetencer; dette er især relevant for små og mellemstore virksomheder.

4.2. Bedre samarbejde om kontrol med anvendelsen af lovgivningen

En effektiv og ensartet anvendelse af de nationale love, der gennemfører fællesskabslovgivningen på arbejdsmiljøområdet, er en forudsætning for at sikre sammenlignelige beskyttelsesniveauer i samtlige medlemsstater. Kommissionen vil på EU-niveau fortsat fremme arbejdet i Udvalget af Arbejdstilsynschefer (SLIC) med henblik på at effektivisere kontrollen og overvågningen af anvendelsen af lovgivningen, fremme samarbejdet mellem arbejdstilsynene og intensivere den fælles indsats i særlige sektorer eller vedrørende særlige risici.

SLIC opfordres til:

- **at undersøge årsagen til forskellene i antallet af arbejdsulykker i medlemsstaterne og udveksle deres erfaringer med nyskabende løsninger, som har vist sig effektive**
- **i forbindelse med konsekvensanalysen af REACH-forordningen at intensivere arbejdet vedrørende arbejdstilsynets rolle og udvikle synergier i samarbejde med andre tilsynstjenester, som er ansvarlige for at overvåge markedet og miljøpolitikken**
- **at udvikle yderligere mekanismer for udveksling af informationer vedrørende problemer med den praktiske anvendelse, som kan muliggøre en fælles strategi**
- **at styrke samarbejdet med Det Rådgivende Udvalg, navnlig hvad angår det indledende arbejde til lovforslag og evalueringen af gennemførelsen af direktiverne.**

Medlemsstaterne skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at arbejdstilsynene kan sikre, at de pågældende overholder deres forpligtelser og er i stand til at udøve deres rettigheder, herunder kontrol, der medfører anvendelse af afskrækkende og afpassede sanktioner, og søgsmål i tilfælde af manglende overholdelse af sundheds- og sikkerhedsbestemmelserne. De nye udfordringer, såsom migrationsstrømmene, retfærdiggør en mere målrettet kontrol og udbygning af inspektørernes uddannelse.

4.3. Forenkle de retlige ramme og tilpasse dem til ændringer

Kommissionen vil sørge for, at der sker en tilpasning af de retlige rammer til de seneste tekniske fremskridt og udviklinger i arbejdslivet, og samtidig sikre, at principperne om en sammenhængende, enkel og effektiv lovgivning og det fælles mål om at nedbringe de administrationsgebyrer, der påhviler virksomhederne, overholdes.

Kommissionen vil:

- fortsætte sit igangværende arbejde med høringer af arbejdsmarkedets parter om muligheden for at træffe foranstaltninger med henblik på at styrke forebyggelsen af risiko for knogle- og muskelskader, risikoen ved kræftfremkaldende stoffer og risikoen for infektion ved stik på nåle
- vedtage en tredje liste over vejledende værdier for kemiske agenser
- udarbejde en rapport om evalueringen af gennemførelsen af direktiverne 92/57/EØF (midlertidige eller mobile byggepladser), 92/58/EØF (signalgivning i forbindelse med sikkerhed og sundhed under arbejdet)⁹, 92/91/EØF (boringsrelateret udvindingsindustri)¹⁰, 92/104/EØF (udvindingsindustri over eller under jorden)¹¹, 92/29/EØF (lægelig bistand om bord på skibe)¹² og 93/103/EF (fiskeri)¹³
- evaluere de foranstaltninger, der er truffet som følge af henstillingerne om selvstændige¹⁴, og vedrørende den europæiske liste over erhvervssygdomme¹⁵.

Evalueringen af de administrative og institutionelle rammer og forenklingen heraf er stadig en af Kommissionens prioriteter, hvilket er i overensstemmelse med principperne i meddelelsen "Bedre regulering til gavn for vækst og beskæftigelse i Den Europæiske Union"¹⁶ og "Gennemførelse af Fællesskabets Lissabon-program - En strategi til forenkling af de lovgivningsmæssige rammer"¹⁷.

⁹ EFT L 245 af 26.8.1992, s. 23.

¹⁰ EFT L 348 af 28.11.1992, s. 9.

¹¹ EFT L 404 af 31.12.1992, s. 10.

¹² EFT L 113 af 30.4.1992, s. 19.

¹³ EFT L 307 af 13.12.1993.

¹⁴ EUT L 53 af 28.2.2003, s. 45.

¹⁵ EUT L 238 af 25.9.2003, s. 28.

¹⁶ KOM(2005) 97 af 16.3.2005.

¹⁷ KOM(2005) 535 af 25.10.2005.

Kommissionen vil:

- fortsætte sit arbejde med kodificering af direktiverne om "arbejds miljø" og undersøge mulighederne for at forenkle lovgivningen med henblik på en reduktion af unødvendige administrative byrder uden dog at undergrave opfyldelsen af målsætningerne i denne meddelelse
- foreslå en ændring af afgørelsen om SLIC med henblik på at nedbringe antallet af medlemmer for at få SLIC til at fungere bedre
- fremme udarbejdelsen af en fælles metodologi til evaluering af direktiverne om arbejds miljø i lyset af det kommende direktiv om en forenkling og rationalisering af rapporterne om den praktiske gennemførelse¹⁸.

I medlemsstaterne skal en mærkbar forenkling for virksomhederne tage form af en forbedring og forenkling af de nationale rammer, uden at der dog sker en forværring af det nuværende beskyttelsesniveau. Kommissionen har allerede foreslået, at forbedringen og forenklingen af lovgivningen skal indgå i de nationale "Lissabon-programmer", og foreslår, at medlemsstaterne rapporterer om deres igangværende og kommende aktiviteter.

5. FREMME UDVIKLINGEN OG GENNEMFØRELSEN AF NATIONALE STRATEGIER

Fællesskabsstrategiens succes afhænger af, om medlemsstaterne vedtager konsekvente nationale strategier, hvori der fastsættes kvantitative mål om nedbringelsen af antallet af arbejdsulykker og erhvervs sygdomme. Disse strategier skal især være rettede mod de sektorer og virksomheder, som fremviser de værste resultater, og skal være rettede mod de hyppigst forekommende risici og de meste udsatte arbejdstagere. Udformningen af disse strategier bør baseres på en detaljeret evaluering af de nationale forhold med en høring og aktiv deltagelse af alle interesserede parter, navnlig arbejdsmarkedets parter.

Det Rådgivende Udvalg skal være et privilegeret forum for treparts-udveksling af informationer om indholdet af de nationale strategier, deres mål, iværksatte foranstaltninger, sammenhæng med fællesskabsstrategien og overvågning af arbejdet. Desuden vil Det Rådgivende Udvalg også udveksle erfaringer og god praksis og sørge for, at de nationale strategier udarbejdes efter de samme principper og indeholder det samme beskyttelsesniveau i hele EU.

Der skal i de nationale strategier tages særlig hensyn til fire områder:

5.1. Effektivisering af helbreds kontrollens forebyggende virkning

Dårligt arbejds miljø kan have langsigtede virkninger og føre til erhvervs sygdomme og helbreds problemer, som opdages efter en længere periode endda efter mere end 20 års eksponering, som det er tilfældet med f.eks. asbest. Kontrol af arbejdstagernes helbred er et vigtigt redskab til forebyggelse af sådanne problemer.

¹⁸

KOM(2006) 390 af 14.7.2006.

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne og erhvervslivet til at iværksætte systematiske procedurer til indsamling og analyse af oplysningerne fra helbredscontrollen med henblik på at styrke forebyggelsen, samtidig med at man dog undgår, at virksomhederne skal opfylde flere formaliteter. Medlemsstaternes sundhedsvæsen er bør spille en mere aktiv rolle og bl.a. arrangere oplysningskampagner for læger om deres patienters beskæftigelsesforløb og arbejdsforhold.

5.2. Revalidering og reintegrering af arbejdstagerne

Hvert år bliver henved 350 000 arbejdstagere nødsaget til at skifte arbejde som følge af en arbejdsulykke, 300 000 kommer til at lide af forskellige grader af varig uarbejdsdygtighed, og 15 000 bliver udelukket fra arbejdsmarkedet for livstid¹⁹.

Medlemsstaterne opfordres til i deres nationale strategier at indarbejde særlige foranstaltninger (ydelse, uddannelser, der tilpasses den enkeltes behov, mv.), som tager sigte på at styrke revalidering og reintegrering af arbejdstagere, der er udelukket fra arbejdsmarkedet i en længere periode på grund af en arbejdsulykke, erhvervs sygdom eller handicap.

5.3. Sociale og demografiske ændringer

De udfordringer, der følger af den demografiske udvikling i EU, er blevet beskrevet i meddelelse fra Kommissionen "Den demografiske udvikling i Europa – En udfordring, men også en chance"²⁰. Politikken for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen kan bidrage til at tage disse udfordringer op, navnlig ved bedre at tilpasse arbejdspladsen til den enkeltes behov og ved en bedre anvendelse af strenge ergonomiske principper ved udformningen af arbejdspladserne og i tilrettelæggelsen af arbejdet.

Det er sandt, at vi skal tage udfordringerne op i forbindelse med den aktive befolknings aldring i Europa, men samtidig må de unge arbejdstageres situation ikke glemmes. Dette gælder især de unge, der er særligt udsatte for risici på arbejdspladsen. Hvis vi negligerer dette aspekt, vil det blot flytte risikoen til de yngste aldersgrupper og skabe grobund for nye problemer.

Arbejds miljøagenturet opfordres til via det europæiske risikoovervågningscenter at fremlægge en analyse af de særlige risici hvad angår arbejdsmiljøet i forbindelse med en større integrering af kvinder, vandrende arbejdstagere, unge og ældre arbejdstagere på arbejdsmarkedet. Analysen skal også bidrage til identifikation og overvågning af nye tendenser og risici samt til identifikation af nødvendige foranstaltninger.

¹⁹ Eurostat - ad hoc-modul i den europæiske arbejdsstyrkeundersøgelse 1999 "Arbejdsulykker og arbejdsbetingede helbredsproblemer", offentliggjort i "EU-Panorama: arbejde og helbred i EU – et statistisk portræt".

²⁰ KOM(2006) 571.

5.4. Større sammenhæng mellem politikkerne

Hvis indsatsen for beskyttelse og fremme af de europæiske arbejdstageres arbejdsmiljø skal være effektiv, forudsætter dette en effektiv koordinering på EU-niveau og i medlemsstaterne mellem arbejdsmiljøpolitikkerne og de øvrige politikker, som kunne have en indvirkning herpå. Det er derfor vigtigt at udnytte synergierne og sikre sammenhæng bl.a. mellem følgende politikker:

- Folkesundhed
- Regionaludvikling og social samhørighed
- Offentlige indkøb
- Beskæftigelse og omstruktureringer.

Kommissionen vil sikre sig, at initiativerne vedrørende arbejdsmiljø udarbejdes i overensstemmelse med folkesundhedspolitikkerne med henblik på forebyggelse af sygdomme og et længere og sundere arbejdsliv. Gennemførelsen af denne strategi skal især tage hensyn til resultaterne af den høring, som blev iværksat i 2007 i forbindelse med grønbogen "Mod et Europa uden tobaksrøg: politiske valgmuligheder på EU-plan". Der skal også tages hensyn til resultaterne af den høring, som afsluttedes i maj 2006, om temaet "Fremme af befolkningens mentale sundhed. Mod en fællesskabsstrategi for mental sundhed".

Gennem arbejdet i den tværtjenestelige gruppe om arbejdsmiljø vil Kommissionen sørge for, at initiativerne på de andre områder tager hensyn til deres konsekvenser for arbejdsmiljøet.

Kommissionen vil især undersøge, hvordan de forskellige fællesskabsprogrammer og -fonde kan bidrage til at fremme et højere beskyttelsesniveau for arbejdstagernes sundhed og sikkerhed.

6. FREMME ADFÆRDSÆNDRINGER

Lovgivningen kan bidrage til en udvikling i adfærdsmønstrene. En strategi, der sigter mod at fremme en forebyggelseskultur, bør være rettet mod alle samfundsgrupper og gå videre end arbejdspladserne og den aktive befolkning. En sådan strategi bør bidrage til at skabe en generel kultur, der lægger vægt på sygdomsforebyggelse og forebyggelse af risici.

6.1. Indarbejdelse af arbejdsmiljø i programmerne for almen og erhvervsfaglig uddannelse

Erfaringerne med gennemførelsen på nationalt, regionalt og lokalt niveau af strategien 2002–2006 viser, at det er vigtigt at udvikle en kultur i forbindelse med forebyggelse af risici i programmerne for alle uddannelsesniveauer og på alle områder, herunder også erhvervsuddannelse og universiteter. Især grundskoleuddannelsen spiller en vigtig rolle, da forebyggelsesrefleksen erhverves i en tidlig alder.

Der bør også tages særligt hensyn til uddannelse af unge iværksættere, hvad angår arbejdsmiljøledelse, og på at oplyse arbejdstagerne om risici i virksomheden og om, hvordan man kan forebygge og bekæmpe dem. Dette er især vigtigt i små og mellemstore virksomheder og for vandrende arbejdstagere.

Den Europæiske Socialfond spiller i den forbindelse en afgørende rolle, da den støtter medlemsstaternes initiativer med henblik på at udvikle en forebyggelseskultur vedrørende arbejdsmiljø.

Arbejdsmiljøagenturet opfordres til at opstille en fortegnelse over, i hvilket omfang arbejdsmiljøet er indarbejdet i medlemsstaternes politikker for erhvervs- og efteruddannelse. På grundlag af disse oplysninger og udtalelsen fra Det Rådgivende Udvalg vil Kommissionen afgøre, om der skal fremsættes et forslag til henstilling.

Medlemsstaterne opfordres til i højere grad at udnytte Den Europæiske Socialfonds og andre fællesskabsfondes potentiale til at udvikle uddannelsesprojekter for arbejdsgivere og arbejdstagere om arbejdsmiljø.

6.2. Sundere og sikrere arbejdspladser: øget sundhed og større viden og opmærksomhed i virksomhederne

Virksomheder, der investerer i at beskytte deres arbejdstageres sundhed og sikkerhed ved hjælp af aktive forebyggelsespolitikker, opnår målelige resultater: Reduktion af udgifterne i forbindelse med fravær, mindre udskiftning i personale, større tilfredshed blandt kunderne, større motivation, bedre kvalitet og et bedre image for virksomheden. Disse positive virkninger kan styrkes ved at tilskynde arbejdstagerne i et sundt arbejdsmiljø til en levevis, der fører til et bedre helbred samlet set.

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til i deres nationale strategier at indarbejde særlige initiativer, der gør det muligt for virksomhederne, især små og mellemstore virksomheder, at få adgang til teknisk bistand og til rådgivning vedrørende fremme af arbejdstagernes helbred.

Kommissionen anmoder Arbejdsmiljøagenturet om at indsamle og formidle oplysninger med henblik på at støtte udviklingen af kampagner til fremme af sundhed på arbejdspladsen inden for rammerne af fællesskabsstrategien og -programmerne for folkesundhed.

Kommissionen anmoder Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene om at analysere de reelle virkninger af disse kampagner.

En holdningsændring vis-a-vis arbejdsmiljøproblemer opnås bl.a. ved at bevidstgøre aktørerne i virksomheden og ved at sikre en fuldstændig og effektiv anvendelse i virksomheden af regler for oplysning, uddannelse og høring af medarbejderne, hvormed de kan erhverve relevante faglige færdigheder, udvikle forebyggende adfærd og udføre deres arbejde sikkert.

Desuden kan bevidstgørelsen især i små og mellemstore virksomheder styrkes ved hjælp af direkte og indirekte økonomiske incitamenter til forebyggelse. Disse incitamenter kan f.eks. omfatte en eventuel reduktion af de sociale bidrag eller forsikringspræmierne, afhængigt af

investeringerne til forbedring af arbejdsmiljøet og/eller faldet i antallet af ulykker, økonomisk bistand til etablering af systemer til forvaltning af arbejdsmiljøet og indførelse af arbejdsmiljøkrav i procedurene for tildeling af offentlige kontrakter.

Arbejdsmiljøagenturet vil blive opfordret til at udarbejde sektorbestemte oplysningskampagner, som især er rettet mod små og mellemstore virksomheder, og til at fremme arbejdsmiljøledelse i virksomhederne gennem udveksling af erfaringer og god praksis, som er rettet til særlige sektorer.

Arbejdsmarkedets parter opfordres til at udforme initiativer inden for rammerne af den sociale sektordialog og til at styrke den koordinerende rolle, som arbejdstagernes repræsentanter spiller i forbindelse med en systematisk styring af erhvervsrisici.

7. IMØDEGÅ DE NYE RISICI, SOM FÅR STADIG STØRRE BETYDNING

7.1. Konstatning af nye risici

Grundforskning og anvendt forskning er begge forudsætninger for et bedre kendskab til arbejdsmiljø, udformning af eksponeringsscenerier, konstatering af årsager og virkninger og for udformningen af præventive løsninger og nyskabende teknologier. Den videnskabelige forskning leverer argumenter og beviser, som danner grundlag for politiske beslutninger.

Forskningsprioriteterne bør navnlig omfatte psykosociale spørgsmål, muskel- og knoglelidelser, farlige stoffer, kendskab til risici i forbindelse med reproduktion, arbejdsmiljøledelse, risici ved samspil mellem forskellige faktorer (f.eks. arbejdstilrettelæggelse og udformning af arbejdspladser, ergonomi, eksponering for både fysiske og kemiske agenser) og potentielle risici i forbindelse med nanoteknologi.

På EU-niveau vil indsatsen blive styrket bl.a. inden for rammerne af det syvende rammeprogram for forskning med støtte fra den teknologiske platform for sikkerhed på arbejdspladsen og miljø sikkerhed, som offentliggjorde sin strategiske forskningsdagsorden i 2006. Der er allerede blevet udpeget en række spørgsmål til de kommende indkaldelser af forslag på forskellige områder – sundhed, nanovidenskab, nanoteknologi, materialer og ny produktionsteknologi, samfundsøkonomi og samfundsvidenskab – under rammeprogrammet: Evaluering af den økonomiske dimension af sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen og arbejdstagernes eksponering for nanopartikler, industriel risicistyring, værnemidler og konstruktionsmæssig sikkerhed. Det skal tilføjes, at en tilnærmelse af de nationale forskningsprogrammer er nødvendig. Iværksættelsen af teknologiske platforme i medlemsstaterne kan spille en vigtig rolle i den henseende.

Arbejdsmiljøagenturet anmodes om at opfordre de nationale arbejdsmiljøforskningsinstitutter til at opstille fælles prioriteter, udveksle resultater og indarbejde arbejdsmiljø i deres forskningsprogrammer.

Agenturets risikoovervågningscenter bør blive bedre til at foregribe risici, herunder de risici, der er forbundet med ny teknologi og biologiske risici, risici forbundet med komplekse grænseflader mand-maskine og med konsekvenserne af den demografiske udvikling.

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne og arbejdsmarkedets parter til at fremme praktisk og hurtig anvendelse af resultaterne af grundforskningen ved at stille enkle instrumenter til forebyggelse til rådighed for virksomhederne og især de små og mellemstore virksomheder.

7.2. Fremme af mental sundhed på arbejdspladsen

Problemer i forbindelse med dårlig mental sundhed på arbejdspladsen udgør i dag den fjerdemest hyppige årsag til uarbejdsdygtighed. Verdenssundhedsorganisationen skønner, at depressioner inden 2020 vil være den hyppigste årsag til uarbejdsdygtighed. Arbejdspladsen kan være et privilegeret forum til forebyggelse af psykologiske problemer og til fremme af bedre mental sundhed.

Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til i deres nationale strategier at indarbejde særlige initiativer til fordel for forebyggelse og fremme af mental sundhed i samarbejde med fællesskabsinitiativer på dette område, herunder også beskæftigelse af personer med mentalt handicap.

Kommissionen understreger betydningen af forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter om forebyggelse af vold og chikane på arbejdspladsen og opfordrer dem til at drage konsekvenser af evalueringen af gennemførelsen af rammeaftalen på europæisk niveau om stress på arbejdspladsen.

8. EVALUERE DE FREMSKRIDT, DER ER GJORT

For at sikre en passende opfølgning af gennemførelsen af strategien må der udarbejdes nye instrumenter, som skal anvendes til at måle de fremskridt, der er gjort, og den indsats, der er lagt for dagen af de forskellige aktører, på både nationalt og europæisk niveau.

Inden for rammerne af Fællesskabets statistiske program har Kommissionen vedtaget et forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning med henblik på bl.a. at konsolidere ESAW²¹- og EODS²²-metoderne og sikre en systematisk overførsel af disse administrative oplysninger fra medlemsstaterne til Kommissionen. Kommissionen vil endvidere i højere grad indsamle statistiske oplysninger om arbejdsmiljø i forbindelse med stikprøveundersøgelser.

Kommissionen vil i samarbejde med Det Rådgivende Udvalg for Sikkerhed, Hygiejne og Sundhedsbeskyttelse på Arbejdspladsen oprette et fælles system til indsamling og udveksling af oplysninger om indholdet af medlemsstaternes strategier, til evaluering og gennemførelse af de fastsatte målsætninger og af de nationale forebyggelsestjensters effektivitet og indsats. Kommissionen vil ligeledes fremme udarbejdelsen af kvalitative indikatorer, som kan anvendes sammen med de europæiske statistikker og opinionsundersøgelser om arbejdsmiljø.

²¹ European statistics of accidents of work - Europæiske arbejdsulykkesstatistikker.

²² European occupational diseases statistics - Europæiske statistikker over erhvervsbetingede sygdomme.

9. FREMME AF SUNDHED OG SIKKERHED INTERNATIONALT

I en stadig mere global økonomi er det afgjort i EU's interesse at hæve arbejdsnormerne i hele verden ved en multilateral indsats i samarbejde med de kompetente internationale organisationer og ved en bilateral indsats i forbindelserne med tredjelande. Kommissionen bør desuden bistå kandidatlandene med at forberede sig til at gennemføre fællesskabslovgivningen. I den forbindelse bør EU fremme de forebyggelsesprincipper, der er fastlagt i EU's politik for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen ved:

- at styrke sit samarbejde med ILO, WHO og andre internationale organisationer for at fremme et højere beskyttelsesniveau på verdensplan
- at samarbejde med andre lande om at fremme gennemførelsen af den globale strategi for sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, som blev vedtaget af ILO i 2003, og ratificeringen af konventionen om fremme af sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen, som blev vedtaget i 2006
- at opfordre medlemsstaterne til at ratificere ILO-konventionerne
- at samarbejde med tredjelandene og de internationale organisationer om at nå frem til et globalt forbud mod fremstilling, markedsføring og anvendelse af asbest eller asbestholdige produkter samt om at fremme sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen generelt
- at forbedre indsamlingen af data om arbejdsulykker via krav om rapportering om alvorlige ulykker, hvorved det bliver lettere at sammenligne disse data
- at styrke samarbejdet med udviklede økonomier såsom USA, Canada, Australien og Japan og med vækstøkonomier som f.eks. Kina og Indien
- at hjælpe kandidatlandene i deres bestræbelser på at gennemføre fællesskabslovgivningen vedrørende sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.

10. KONKLUSIONER

Arbejds miljøet fortjener af en række både økonomiske og menneskelige årsager en plads på EU's politiske dagsorden.

Lissabon-strategiens målsætninger om at øge beskæftigelsen og produktiviteten med henblik på en forbedret konkurrenceevne forudsætter, at alle de involverede parter yder en ekstra indsats for at forbedre resultaterne på arbejdsmiljøområdet i EU. Arbejds miljøet spiller en afgørende rolle i forbindelse med at styrke virksomhedernes konkurrenceevne og produktivitet og bidrage til de sociale sikringsordningers bæredygtighed, da det medfører et fald i udgifterne til ulykker og sygdom og en større motivation hos arbejdstagerne. Arbejdsulykker og erhvervs sygdomme vejer tungt på de offentlige og private socialsikringsordninger og forudsætter et integreret, koordineret og strategisk svar samt et samarbejde mellem de vigtigste aktører i EU, hvad angår udarbejdelse af politikker på fællesskabsplan og i medlemsstaterne. I samarbejde med de øvrige implicerede parter vil Kommissionen på resultatavlen for den sociale og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden indføre de konkrete aktioner - med en tilhørende tidsplan - der skal gennemføres på fællesskabsniveau som supplement til de aktioner, som medlemsstaterne forpligter sig til at iværksætte.

Med denne meddelelse ønsker Kommissionen at opfordre alle involverede parter til at gøre en fælles indsats for at mindske den høje pris, der betales for arbejdsulykker og erhvervssygdomme, og for at gøre trivsel på arbejdspladsen til en konkret virkelighed for de europæiske borgere. Dette ville for borgerne være et konkret fremskridt mod gennemførelsen af den dagsorden, som blev vedtaget den 10. maj 2005.